

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านสีมูม หมู่ 2 ตำบลสีมูม
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

เบญจมาศ ไพโรจน์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 ต.สีมม อ.เมือง จ.นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุณ ไชยเสนะ 42 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษา คือ กองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 ตำบลสีมม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2545 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2545

เนื้อหาของสารนิพนธ์แบ่งออกเป็น 5 บท บทที่ 1 เป็นบทนำ กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมิน ตลอดจนวิธีการประเมิน บทที่ 2 เป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ บทที่ 3 เป็นวิธีดำเนินการประเมินโครงการ บทที่ 4 เป็นผลของการประเมินโครงการ บทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

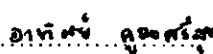
ผลจากการประเมินโครงการพบว่า ชาวบ้านสีมม หมู่ที่ 2 มีความพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้มีการนำเงินกองทุนไปใช้ในการประกอบอาชีพ แต่ก็มีบางคนไม่ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ สมาชิกผู้กู้ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม มีหนี้สินอยู่กับกลุ่มออมทรัพย์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สมาชิกผู้กู้มีความพอใจต่อเงินที่ได้รับอนุมัติ แต่เงินกู้ที่ได้ไม่เพียงพอต่อการลงทุนต้องนำทรัพย์สินส่วนตัวมาร่วมลงทุนด้วย เทคนิคการประกอบอาชีพยังเป็นเทคนิคเดิมๆ โดยไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และผู้กู้ไม่ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการนำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพ ในส่วนของคณะกรรมการพบว่า คณะกรรมการมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานกับกลุ่มออมทรัพย์มาแล้ว ทำให้ไม่มีปัญหาในการทำระเบียบและกิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน การอนุมัติเงินกู้มีความโปร่งใส และยุติธรรมเป็นที่พอใจของชาวบ้าน แต่กระบวนการทำงานของคณะกรรมการมีจุดด้อย คือ ไม่มีการตรวจสอบการใช้เงินของผู้กู้ ทำให้ผู้กู้บางคนนำเงินไปใช้ไม่ถูกต้องวัตถุประสงค์ การทำบัญชียังมีความสับสนอยู่บ้าง แต่ด้วยศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 ทำให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจน

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการของ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผศ.ดร.อรชุน ไชยเสนะ)

กรรมการสอบ

อ.พิชญ์

อ.ศุภรัตน์

(นายอ.พิชญ์)

(อ.ศุภรัตน์)

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ. ๒๕๖๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากความกรุณาของบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายผู้ประเมินโครงการขอกราบขอบพระคุณกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ อย่างดี ยิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานประเมินโครงการ อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรชุน ไชยเสนาะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณอาทิตย์ คุณศรีสุข อาจารย์นิเทศก์
- พัฒนาชุมชน
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- ชาวบ้านตำบลสีมูมที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

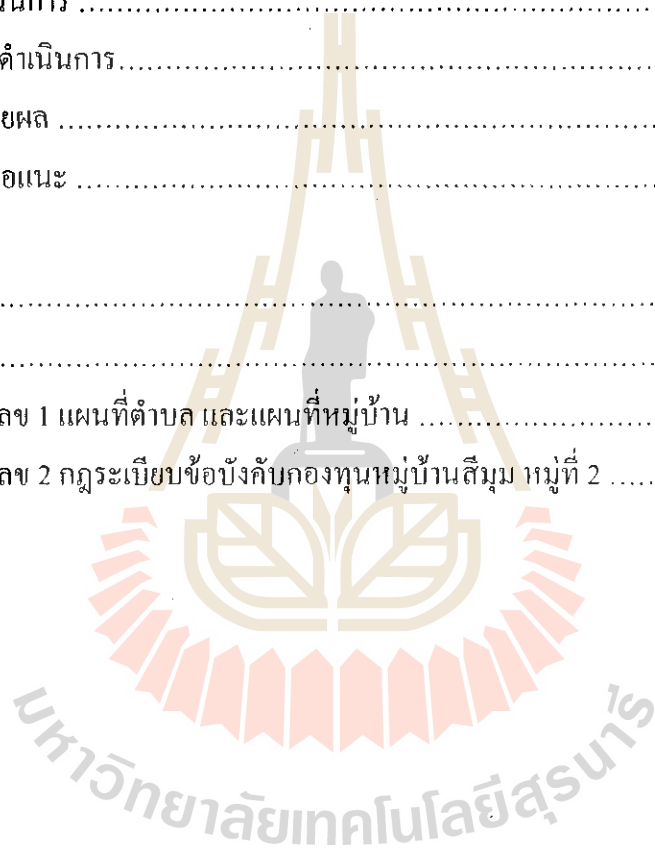
ท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ประเมินโครงการขอมอบให้แก่ รัฐบาลเจ้าของโครงการ หมู่บ้านกรณีศึกษา และผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นฐานข้อมูลระยะยาวในการบริหารพื้นที่ทั่วประเทศ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในด้านข้อมูลของหมู่บ้านกรณีศึกษา ซึ่งเก็บข้อมูลและศึกษาจากการลงพื้นที่จริงของผู้ประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้ประเมินโครงการ
น.ส.เบญจมาศ ไพโรจน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	1
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้จากการประเมิน โครงการ	3
บทที่ 2 ปรีทรรสนวัตกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
3. หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
4. หลักการประเมินโครงการแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)	9
5. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 วิธีการดำเนินโครงการ	11
1. วิธีการประเมินโครงการ	11
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	12
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน	13
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	16
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	16
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	17

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	18
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	18
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	22
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	31
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	32
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	34
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	34
2. วิธีดำเนินการ	34
3. ผลการดำเนินการ	35
4. อภิปรายผล	36
5. ข้อเสนอแนะ	37
บรรณานุกรม	38
ภาคผนวก	40
- ภาคผนวกหมายเลข 1 แผนที่ตำบล และแผนที่หมู่บ้าน	41
- ภาคผนวกหมายเลข 2 กฏระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2	42

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป.....	12

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันประชาชนทุกระดับได้รับความเดือดร้อนอันเกิดจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการตกงาน ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ กำลังซื้อของคนในประเทศลดลง รัฐบาลจึงตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบาย เพื่อลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย นำไปสู่การพอมือพอกินและเหลือจากนั้นก็นำไปสู่การสร้างชีวิตใหม่ โดยใช้กลไกทุกส่วนของภาครัฐในการสร้างโอกาสให้ประชาชนใช้ทุนปัญญาและศักยภาพส่วนตัว และทรัพย์สินที่มีอยู่ทำงานอย่างเต็มที่

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ภายใต้การนำของ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท แก่หมู่บ้านต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในการลงทุน สร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่ประชาชน โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

จากการที่รัฐบาลได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วจำนวน 70,411 แห่ง ใช้เงินงบประมาณ 70,411 ล้านบาท (มติชนรายวัน วันที่ 25 ก.พ. 2545) ซึ่งเป็นจำนวนเงินมหาศาล และหมู่บ้านสีมู หมู่ที่ 2 ตำบลสีมู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ก็เป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่ได้รับเงินกองทุน 1 ล้านบาท ดังนั้นเพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ละแห่งจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการที่ประจำอยู่ในหมู่บ้าน ดังนั้นผู้ทำสารนิพนธ์ซึ่งเป็นบัณฑิตประจำบ้านสีมู หมู่ที่ 2 จึงทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านสีมู หมู่ที่ 2 เพื่อศึกษาว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสบความสำเร็จหรือไม่ มีผลกระทบด้านบวกและด้านลบต่อชุมชนอย่างไร โดยนำเสนอในรูปแบบของสารนิพนธ์ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาว่าเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท สามารถเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มากน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อศึกษาว่าประชาชนในหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 มีศักยภาพในการจัดระบบและบริหารกองทุนของตนเองได้

2.3 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2

2.4 เพื่อศึกษาถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านสีมม หมู่ที่ 2 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนบ้านสีมม หมู่ที่ 2

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการศึกษาและดำเนินการในรูปแบบของการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ และอาศัยต้นแบบทางความคิดเชิงระบบมาใช้ในการระบุตัวแปรและตัวชี้วัดสำหรับทำการเก็บข้อมูล ซึ่งต้นแบบทางความคิดดังกล่าวเรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดลนี้ นำเสนอโดย สตีฟเฟิลบีม และคณะ

สตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

C : Context Evaluation การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

I : Input Evaluation การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการดำเนินโครงการ

P :Process Evaluation การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไป

P : Product Evaluation การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

4. วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 ตำบลสีมม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมายของโครงการ

4.2 ศึกษาข้อมูลบริบทของกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งศึกษาระเบียบข้อบังคับและการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

4.3 เลือกใช้ทฤษฎีความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ชิฟฟ์โมเดล ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการสังเกต

4.5 นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ และสรุปผลการวิเคราะห์ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในรูปแบบของสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 คือ

1. ทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาท สามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน ได้มากน้อยเพียงใด
2. ทราบถึงศักยภาพของชาวบ้านในการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้าน
4. ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน และระดับความเข้มแข็งของชุมชน

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการศึกษาระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสีมูม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งสรุปประเด็นได้ 5 ประเด็นดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model)
5. เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องมีความพร้อมที่จะรับกองทุน มีจิตสำนึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนและมีส่วนร่วมในการกำหนดคกคิา รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านต้องดี โดยคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นคนดี มีความรู้ มีประสบการณ์ เสียสละ ยุติธรรม และรับผิดชอบ

3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยประชาชนทุกคนในหมู่บ้านมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

4) การติดตามประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน เพื่อที่จะทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดี แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ค 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

โดยในการทำสารนิพนธ์นี้ ผู้จัดทำจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าวเป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึงการดำรงตำแหน่ง การหมดวาระ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงสำนักคณะกรรมการ และอำนาจหน้าที่ของสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึง นิยาม ความหมาย ของศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง ปรัชญา และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง การดำรงตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด กล่าวถึง การดำรงตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึง คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน กล่าวถึง การดำเนินงานกองทุน และเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึง การดำเนินการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึง การทำบัญชีและการตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึง การดำเนินการในวาระเริ่มแรกของกองทุนหมู่บ้าน

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีระเบียบข้อบังคับและสาระสำคัญสำหรับใช้ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน
2. คุณสมบัติของสมาชิก
3. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
4. การชำระเงินคืน และอัตราดอกเบี้ย
5. การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิก

3. หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. แบบติดตามการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อที่ 41 ซึ่งกล่าวว่า

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมียุทธศาสตร์สามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม

2. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง ในกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีมุ่ม หมู่ 2 ตำบลสีมุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้สรุปผลการประเมินความพร้อมของกองทุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

มีประชากร 513 คน ครัวเรือน 114 ครัวเรือน และประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร , แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร , ค้าขาย และทำปูนแดง

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

มีการประชุมในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยประชาคมชาวบ้านสีมุ่ม หมู่ที่ 2 ได้คณะกรรมการ 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน และที่ปรึกษา 1 คน

3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

ได้มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านแล้ว ซึ่งมีข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ , การรับเงิน , การกู้ยืม , การชำระคืน , การจัดทำบัญชี , การค้าประกัน และการจัดสรรผลกำไร

4. ทุนดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ 2 มีสมาชิก 81 ราย และสมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น เป็นจำนวนเงินทั้งหมด 8,100 บาท และได้เปิดบัญชีกับธนาคารออมสิน สาขามุขมนตรี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 หมายเลขบัญชี 06 - 4310 - 20 - 098110 - 9

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้รับการสนับสนุนเงิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ 2 มีแนวคิดในการบริหารเงินกองทุนให้มีการกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง และให้มีการหมุนเวียนกันอย่างต่อเนื่อง โดยให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพทางการเกษตรและค้าขาย ป้องกันความเสี่ยงโดยให้ผู้ค้าประกัน

และจากการประเมินความพร้อมในหมู่บ้านสีมูม คณะกรรมการและชาวบ้านมีความมั่นใจว่าหมู่บ้านสีมูม หมู่ 2 มีความพร้อมที่จะรับการสนับสนุนเงินจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้ให้ผู้กู้ยืม คณะกรรมการต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกรณีกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1) หลักเกณฑ์การกู้เงิน

1. ต้องเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านที่ 2 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์
3. มีอาชีพที่มั่นคง
4. ไม่เป็นผู้ที่ติดการพนัน , ยาเสพติดร้ายแรง
5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลายไร้ความสามารถ
6. ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านนี้

2) การค้ำประกัน

1. ต้องมีการจับกลุ่มสมาชิกตั้งแต่ 5 -10 คน
2. สมาชิกในกลุ่มต้องค้ำประกันกันเอง
3. ในกรณีผู้กู้ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ค้ำประกันต้องนำเงินมาชำระแทนโดยไม่มีเงื่อนไข ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันครบกำหนด

4. หากผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านนี้ถึงแก่กรรมผู้ค้ำประกันและทายาทของผู้กู้เงินกองทุนต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีเงื่อนไข

5. หากผู้กู้กองทุนและผู้ค้ำประกันผิดสัญญา ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ ยินยอมให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินคดีตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านนี้ โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น และพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิก และไม่มีสิทธิกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ

6. ผู้ค้ำประกันต้องค้ำประกันได้เฉพาะกลุ่มของตนเอง

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model)

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ได้ใช้หลักการประเมินโครงการรูปแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ของ สตีฟเฟิลบีม และคณะ โดย สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดลในหนังสืออื่นๆ หลายเล่ม ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้นำมาศึกษาเป็นตัวอย่างดังนี้

นิสา ชูโต ได้กล่าวในหนังสือ “การประเมินโครงการ” ว่า การประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล เป็นการประเมินเพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการ เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจผู้บริหาร

รัตนะ บัวสนธ์ ได้กล่าวในหนังสือ “การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงปริมาณ” ว่า การประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ได้กล่าวในหนังสือ “รวมบทความการวิจัย การวัดและประเมินผล” ว่า การประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล เป็นลักษณะการประเมินผลที่แบ่งส่วนของกิจกรรมหรือโครงการที่ต้องการประเมินออกเป็น 4 ส่วน คือ Context – Input – Process – Product ซึ่งแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้กล่าวในหนังสือ “การประเมินโครงการประชุม” ว่า การประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ อย่างถูกต้อง

5.เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกคน และได้มีผู้นำเสนอข่าวสาร และบทความที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านในหนังสือ เอกสารวารสารต่างๆ มากมาย ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ขอนำเสนอบทความของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ในหัวข้อ “กองทุนไม่ใช่เงิน” ซึ่ง ศ.นพ.ประเวศ วะสี ชี้ให้เห็นว่าในความคิดกระแสหลัก เมื่อพูดถึงกองทุนมักจะหมายถึงทุนทางการเงินล้วนๆ แล้วก็ลงไปสู่เทคนิควิธีการว่าจะเอาเงินมาจากไหน บริหารอย่างไร ระบบบัญชีเป็นอย่างไร ฯลฯ แต่จากประสบการณ์ของชาวบ้าน กองทุนหมู่บ้านนั้นไม่ใช่ทุนทางการเงินอย่างเดียว ต้องประกอบขึ้นด้วย ทุนที่เป็นคนแต่ละคน คือทุนทางสังคมที่ถักทอแต่ละคนมาเป็นกลุ่มคนหรือสังคม ทุนทางวัฒนธรรม คือวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่ประสานสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ทุนทางศีลธรรม หมายถึงความถูกต้องแห่งการอยู่ร่วมกัน เช่น ความเอื้ออาทร ความสุจริต ความเสียสละ ทุนทางทรัพยากร เช่น ดิน น้ำ ป่า อากาศ ที่มีการอนุรักษ์และใช้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ทุนทางปัญญา ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และนำความรู้มาสังเคราะห์เป็นปัญญาและการจัดการ และ ทุนที่เป็นเงิน อันช่วยกันออมไว้เพื่อให้กระบวนการออมและการจัดการรวมทั้งเงิน เป็นเครื่องกระตุ้นและส่งเสริมสร้างทุนที่ไม่ใช่เงินทั้ง 6 ประการดังกล่าวข้างต้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำสารนิพนธ์ซึ่งเป็นผู้ประเมินโครงการได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีดังที่กล่าวมาในบทข้างต้นเป็นแนวทางในการประเมิน และแบ่งวิธีการดำเนินการประเมินโครงการเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้เป็นการประเมินเชิงระบบ (System theory) นั่นคือเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งจะประกอบด้วยหน่วยขององค์การการประเมินเชิงระบบนี้จะตรงกับรูปแบบการประเมินซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model : Context : Input : Process : Product) ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท นั่นคือ

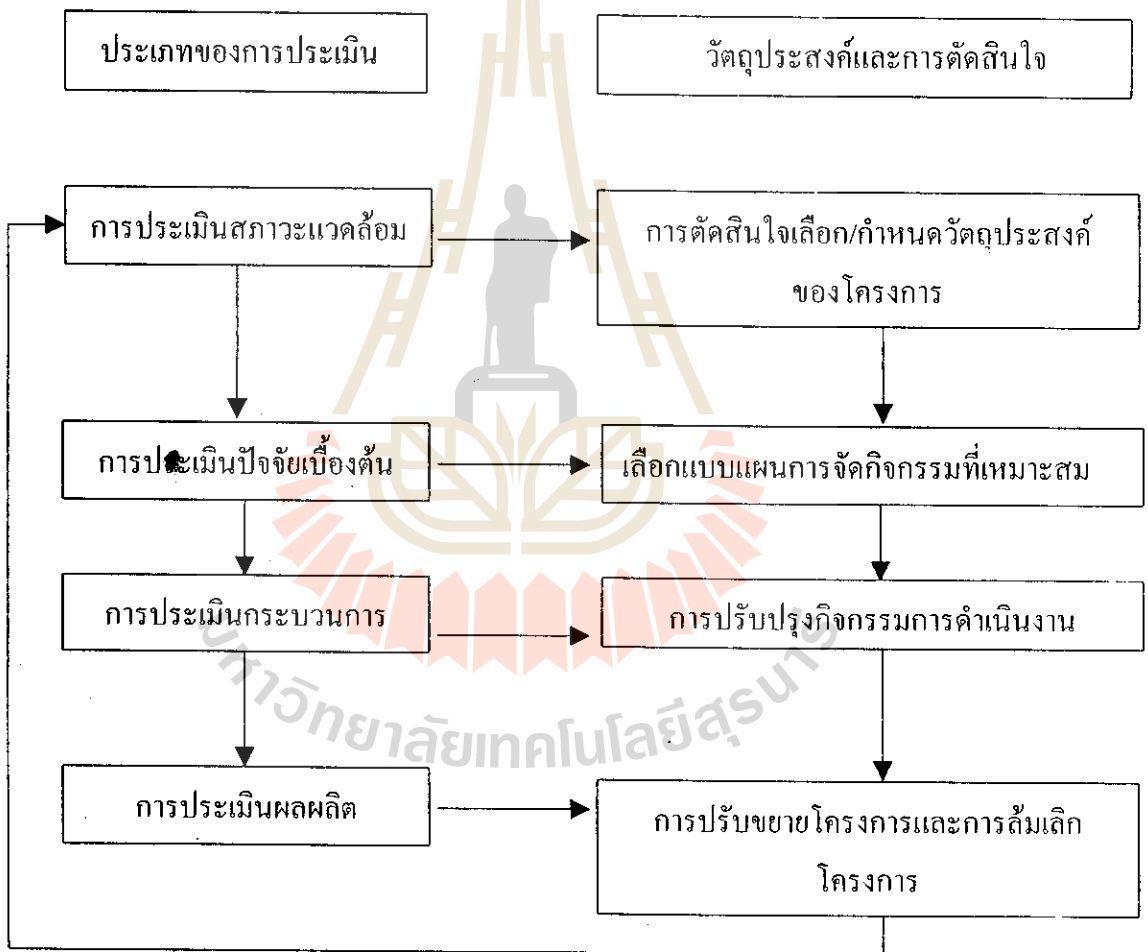
การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ นั่นคือสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ในที่นี้จะใช้คำว่า "บริบท" ซึ่งหมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ และเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน , วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน นั่นคือเป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของระบบ เช่น นโยบายของรัฐบาล , คณะกรรมการกองทุน , เงินกองทุน ฯลฯ

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการทำงานหรือวิธีดำเนินโครงการ นั่นคือเป็นการประเมินกระบวนการของระบบทั้งหมด เช่น การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน , ระบบบัญชีกองทุน , การรับสมัคร ฯลฯ

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินงาน นั่นคือเป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดในระบบ เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน , ยอดเงินที่ให้กู้ , จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด ฯลฯ

ซึ่งโดยสรุปการประเมินในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์ของการประเมินและการตัดสินใจวางแผนภูมิในภาพในภาพประกอบ 1

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้สิ่งที่สำคัญอีกประการในการดำเนินการประเมินโครงการก็คือการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึงทั้งหมดของสิ่งที่เราต้องการศึกษาซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร ในที่นี้กลุ่มประชากรที่ผู้ประเมินต้องการศึกษาคือ ชาวบ้านสี่มุม หมู่ที่ 2 ตำบลสี่มุม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทั้งหมด 114 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ในที่นี้กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ผู้ประเมินจะกำหนดให้ชาวบ้าน 1 คนเป็นตัวแทนของ 1 ครัวเรือน โดยผู้ประเมินจะเลือกกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาเป็นจำนวนครั้งหนึ่งของประชากรทั้งหมด นั่นคือ 57 ครัวเรือน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน , ประธานกองทุน , คณะกรรมการหมู่บ้าน , คณะกรรมการกองทุน , ครูและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น
2. กลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยเลือกให้มีความหลากหลายในอาชีพ เพศ บริเวณการตั้งที่อยู่อาศัย และอายุ

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการดำเนินการประเมินโครงการจำเป็นต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการซึ่งต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

ตัวแปร คือ สิ่งที่ผู้ประเมินศึกษาคำตอบ เช่น อาชีพ เพศ

ตัวชี้วัด คือ ข้อความที่แสดงหรือระบบประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะเชิงคุณภาพ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ เป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งผู้ประเมินจะแบ่งออกเป็น 2 หน่วย ระบบคือ

1. หน่วยระบบ A เป็นระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

2. หน่วยระบบ B เป็นระบบการดำเนินการในส่วนของผู้กู้

ซึ่งแต่ละระบบจะแบ่งตัวแปรและตัวชี้วัดออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ Context Input Process Product ตามหลัก CIPP Model ได้ดังนี้

1. หน่วย A ระบบการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
<p>บริบท (Context)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน 2. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน 3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน 4. วัฒนธรรมประเพณี 5. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร 6. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 7. ความเข้มแข็งของชุมชน
<p>ปัจจัย (Input)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายรัฐบาล 2. คณะกรรมการกองทุน 3. การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน 4. เงินกองทุน 1 ล้านบาท 5. บัณฑิตกองทุน
<p>กระบวนการ (Process)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน 3. ระบบบัญชีกองทุน 4. กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน คือ การรับสมัคร , การหมดสภาพสมาชิก และการทำทะเบียนสมาชิก 5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน คือ ขั้นตอนการขอกู้ , การคัดเลือกผู้กู้ , การโอนเงินให้ผู้กู้ และการรับชำระหนี้ 6. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ 7. การจัดสรรผลประโยชน์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
ผลผลิต (Product)	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสมาชิกกองทุน 2. จำนวนผู้ได้เงินกู้ 3. ยอดเงินที่ให้กู้ 4. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด 5. ยอดเงินที่มีการชำระคืน 6. การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ 7. ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน 8. การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง 9. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. หน่วย B ระบบการดำเนินการในส่วนของผู้กู้

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
บริบท (Context)	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพของผู้กู้ 2. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด 3. สภาพการอยู่อาศัย 4. รายได้ 5. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงิน
ปัจจัย (Input)	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ 2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ 4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ 6. จำนวนแรงงาน
กระบวนการ (Process)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้จ่ายเงินกู้ 2. การหาความรู้เพิ่มเติม 3. การหาตลาด 4. การทำบัญชี
ผลผลิต (Product)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ทั้งผลโดยตรงและผลโดยอ้อม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ประเมินได้อาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต (Observation Methods) การสังเกตนี้เป็นวิธีพื้นฐานในการหาข้อมูลต่าง ๆ มาสนับสนุนหรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีอื่น ซึ่งการสังเกตสามารถดำเนินการหรือเก็บข้อมูลได้มากกว่าวิธีการเก็บข้อมูลอื่น ๆ ในกรณีที่เกิดความไม่เต็มใจจะให้ข้อมูลจากชาวบ้านในหมู่บ้าน

2. การสัมภาษณ์ (Interview Methods) เป็นการเก็บข้อมูลในรูปแบบของการสนทนาและเป็นการสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ซึ่งผู้ประเมินได้ใช้แบบรายงาน (บร.1-บร.12) เป็นเครื่องมือ

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Methods) เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นรายการข้อคำถามที่ให้กลุ่มเป้าหมายเขียนตอบ กรอกข้อความสั้น ๆ หรือ checklist ก็ได้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ของผู้ถูกประเมินตามประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการ ซึ่งผู้ประเมินได้ใช้แบบรายงาน (บร.1-บร.12) เป็นเครื่องมือ เช่นกัน

4. การจัดเวทีชาวบ้าน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านหลายคนในช่วงเดียวกัน โดยการจัดเวทีชาวบ้านนั้น ชาวบ้านแต่ละคนได้มาประชุมร่วมกันเสนอแนะปัญหาและแนวทางการแก้ไขร่วมกัน เป็นการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งการจัดเวทีชาวบ้านนี้ทำให้ผู้ประเมินทราบถึงแนวคิดและทัศนคติของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ

5. การใช้ข้อมูลมือสอง (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลมือสอง ซึ่งได้แก่เอกสารบรรยายข้อมูลหมู่บ้าน , แผนที่หมู่บ้าน , กทป. 2 , จปฐ , ข้อมูลด้านประชากรจากอนามัย และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่มีข้อมูลของหมู่บ้าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการประเมินโครงการ ผู้ประเมินทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำการสังเกตและบันทึกโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ เป็นเครื่องมือโดยทำการบันทึกสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของหมู่บ้าน ตลอดจนสังเกตและบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสำรวจหมู่บ้าน

2. สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบของบร.ต่าง ๆ

3. จัดเวทีประชุมชาวบ้าน และเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ต้องการ

4. ศึกษาผู้รู้เป็นรายกรณี เพื่อหาข้อมูลในส่วนของผู้รู้เงินกองทุน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปของการดำเนินการประเมินโครงการคือการนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมได้มาจัดการทำให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวกและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ ซึ่งในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ ผู้ประเมินได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านสัมมประชากร กองทุน สมาชิกกองทุนและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินกองทุน โดยนำมาจัดแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ระบบการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน และระบบการดำเนินการในส่วนของผู้รู้ และนำข้อมูลที่ได้มาจัดแยกตามหัวข้อ Context Input Process Product ของแต่ละระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตัวนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในลักษณะของตัวเอง และสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เช่น ฐานนิยม และค่า้อยละเป็นต้น
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการบรรยายข้อความโดยสรุป ประมวลผลความคิดเห็นเป็นข้อความนำมาใช้ในประเด็นที่ต้องการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ติดตามการประเมิน และสรุปผลเป็นรายงาน ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลทั่วไปที่วิเคราะห์ได้ตามกรอบความคิด ทฤษฎี ชิพพ์โมเดล(CIPP Model) และรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ซึ่งได้ผลดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจโลก มูลค่าการส่งออกลดลง แต่มีการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น ทำให้เกิดภาวะขาดดุลการค้า ในส่วนของรัฐบาลได้ออกมาตรการหลายอย่างเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศให้ดีขึ้น เช่น นโยบายสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นอกจากนี้ในส่วนของชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศก็ประสบปัญหาหลายประการ เช่น การล่มสลายของเกษตรกรกรรมและชุมชนในชนบท เนื่องจากปัญหาความยากจน การล่มสลายของเกษตรกรรายย่อย ทำให้ครอบครัวแตกแยก มีการอพยพย้ายถิ่น และทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆตามมา การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอันเกิดจากการใช้อย่างไม่รู้จักคิดของมนุษย์ การเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ประเทศไทยพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นในอนาคต

1.2 บริบทระดับหมู่บ้าน

1.ประวัติหมู่บ้าน

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีประวัติความเป็นมายังไม่ปรากฏแน่ชัด ตามข้อมูลที่บ้านทีกเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวถึงประวัติความเป็นมาในอดีตประมาณปี พ.ศ.2394(ประมาณ 150 ปี) ชาวบ้านเวียงจันทร์ เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์ได้ยกทัพมาถึงบริเวณแห่งนี้ ตอนใกล้สว่าง ฟ้ายังมืดสลัว หมอกปกคลุมพื้นที่บริเวณแห่งนี้ ทหารในกองทัพได้พากัน ไปล้างหน้า

ที่บริเวณสระน้ำขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยม สระที่นั่นมองเห็นน้ำเป็นสีขาวขุ่นมัวเพราะหมอก จึงพากันเรียกว่า"สีมัว" ต่อมาจึงเพี้ยนมาเป็น"สีมูม" คราจนทุกวันนี้

แต่ข้อมูลที่ได้รับจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน จะให้ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านว่า บรรพบุรุษเป็นคนเชื้อสายลาว(เวียงจันทร์) มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ ซึ่งมีสระน้ำขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยม ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกบริเวณนี้ว่าบ้าน"สีมูม" ต่อมาก็เพี้ยนมาเป็น"สีมูม"มาจนทุกวันนี้

2.สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

ทำเลที่ตั้ง

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอระยะห่างจากที่ทำการอำเภอ 34 กิโลเมตร เส้นทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอเป็นถนนลาดยาง หมู่บ้านตั้งอยู่ถนนสายขามทะเลสอ-โคกสูง

อาณาเขตติดต่อ

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่นดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านโนนตาล ต.บึงอ้อ อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านสีมูม หมู่ที่ 3 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านสีมูม หมู่ที่ 4 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านสีมูม หมู่ที่ 5 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา

3. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

สภาพที่ดิน

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ตั้งอยู่ในคอน ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 816 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 756 ไร่ และพื้นที่อยู่อาศัย 60 ไร่ ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ทั้งหมด

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีป่าไม้และพื้นที่สาธารณะอยู่ 2 แห่ง คือ ป่าช้า มีพื้นที่ 8 ไร่ และป่าดอนปู่ตามีพื้นที่ 40 ตารางวา

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีแหล่งน้ำที่สำคัญ 1 แห่ง คือ สระน้ำที่อยู่ในวัดสีมูมเหนือ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้อุปโภค-บริโภค ตลอดปี

ระบบสาธารณูปโภค

ถนน เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ถนน เป็นทางเกวียน จนถึงปี พ.ศ.2518 ได้มีถนน

ถูกรังผ่านหมู่บ้าน และต่อมาปี 2539 เริ่มมีการสร้างถนนคอนกรีตผ่านในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านยาวประมาณ 1,270 เมตร

ไฟฟ้า เริ่มมีไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านประมาณปี พ.ศ.2525 ปัจจุบันชาวบ้านมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน แต่ประสบปัญหาเรื่องกระแสไฟตกบ่อย

ประปา เริ่มมีประปาหมู่บ้านประมาณปี พ.ศ.2527 ปัจจุบันชาวบ้านมีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน แต่ประสบปัญหาคุณภาพน้ำไม่ดี

4.สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

เศรษฐกิจ

ชาวบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก อาชีพรองลงมา คือ รับราชการ รับจ้าง และค้าขาย เกือบทุกครอบครัวจะประกอบอาชีพ 2 อาชีพขึ้นไป

อาชีพทำไร่/ทำนา มีประมาณ 85 ครัวเรือน ส่วนมากมีที่ดินเป็นของตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ที่มีที่ดินเป็นของตนเองมีประมาณ 20 ครอบครัวยุคใหม่ที่ใช้ในการทำการเกษตรจะอยู่ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน

รับราชการ ผู้ประกอบอาชีพราชการ มีประมาณ 12 ครอบครัวยุคใหม่ซึ่งสถานที่ทำงานจะอยู่ใน ต.สีมูม และในอำเภอเมือง

รับจ้าง ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างมีประมาณ 14 ครอบครัวยุคใหม่ซึ่งจะมีทั้งรับจ้างทางการเกษตรในหมู่บ้าน, ทำงานรับจ้างที่ต่างจังหวัด, เป็นลูกจ้างที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ และไปทำงานที่ต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และได้หวัน

ค้าขาย ผู้ประกอบอาชีพค้าขายมีประมาณ 11 ครอบครัวยุคใหม่ซึ่งจะขายอาหารสดและอาหารแห้ง รวมทั้งสินค้าอุปโภค-บริโภคต่างๆ

สังคมหมู่บ้าน

ชุมชนบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย เมื่อลูกหลานแต่งงานก็จะยังอยู่ด้วยกันหรือไม่ก็สร้างบ้านในบริเวณเดียวกัน ทำให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอยู่ คนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือเหมือนพี่เหมือนน้อง ให้ความเคารพนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

5.วัฒนธรรมประเพณี

บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีวัดภายในหมู่บ้าน 2 แห่ง คือ วัดสีมูมเหนือ ซึ่งปัจจุบันมีพระภิกษุ 5 รูป และวัดสีมูมใต้ ปัจจุบันมีพระภิกษุอยู่ 2 รูป ชาวบ้านทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีที่สำคัญ ดังนี้

1. ประเพณี บุญกลางบ้าน จะจัดขึ้นทุกปี ชาวบ้านจะร่วมกันถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ และนำอาหารมารับประทานร่วมกัน

1. ประเพณีการเลี้ยงผีปู่ตาประจำหมู่บ้าน ในอดีตศาลปู่ตาจะอยู่ที่สระวัดนอก ต่อมามีการเวนคืนที่ดิน จึงย้ายศาลปู่ตามาอยู่ที่วัดสีมมได้ งานนี้จะจัดในเดือนหกของทุกปี โดยจะหาคนทรงเข้ามาเลี้ยงผีปู่ตา จัดเครื่องไหว้ตามประเพณี แล้วชาวบ้านก็นำอาหารมารับประทานร่วมกัน

2. ประเพณีสงกรานต์ จะมีการทำบุญที่วัดในตอนเช้า และมีการจัดงานมหรสพที่วัด มีการละเล่นต่างๆ ก่อเจดีย์ทราย และที่สำคัญจะมีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เพื่อขอพรและแสดงความเคารพนับถือ

3. ประเพณีเข้าพรรษา ในวันเข้าพรรษาชาวบ้านจะนำเครื่องสังฆทานพร้อมด้วยผ้าอาบน้ำฝนถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้ท่านใช้ในชวงเข้าพรรษา และคนเฒ่าคนแก่ก็เริ่มเข้าศึกษาปฏิบัติธรรมที่วัด

4. ประเพณีออกพรรษา ในวันออกพรรษาชาวบ้านจะพากันมาทำบุญตักบาตรเทโวที่วัด ซึ่งของที่นำมาตักบาตรก็จะเป็นพริกแห้ง เกลือ น้ำปลา ข้าวสาร และอาหารแห้งต่างๆ

5. ประเพณีเทศน์มหาชาติ เป็นประเพณีที่ทำความดีไปกับการทอดกฐิน ชาวบ้านจะออกมาฟังเทศน์มหาชาติร่วมกัน และร่วมกันทำบุญทอดกฐินด้วย

6. ประเพณีลอยกระทง ในวันลอยกระทงชาวบ้านจะไปลอยกระทงที่วัดสีมมเหนือ และที่บึงหลังสถานีอนามัย

6. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 มีทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการมาจากกาเลือกตั้งโดยชาวบ้าน มีดังนี้

1. นายเส็ง	เจียบพลกรัง	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายประเสริฐ	ปราณีตพลกรัง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นางแนน	ปราณีตพลกรัง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายจำเริญ	วัชรวิศิษฐ์	สมาชิก อบต.
5. นายไสว	ปราณีตพลกรัง	สมาชิก อบต.

ผู้นำไม่เป็นทางการ คือ ครู-อาจารย์ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน , นายสนอง เพ็ชรขุนทด อดีตผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคยเป็นผู้นำชุมชนในอดีต

การรวมกลุ่ม

บ้านสีมม หมู่ที่ 2 มีการรวมกลุ่มที่สำคัญดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์ มีสมาชิก 304 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 600,000.-บาท เป็นกลุ่มที่มี

ความมั่นคงมาก เนื่องจากสมาชิกมีความซื่อสัตย์ ส่งเงินคืนตามเวลา มีการนำผลประโยชน์ที่ได้มาพัฒนาหมู่บ้าน

2. กลุ่มฌาปนกิจ มีสมาชิก 79 คราวเรือน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 4,740.-บาท

7. ความเข้มแข็งของชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ พบว่าชุมชนบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ต.สีมูม อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีความเข้มแข็ง โดยดูจากชาวบ้านมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีมาก เมื่อมีงานประเพณี งานบุญ หรือมีการประชุมต่างๆ ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือไปช่วยทุกงาน ชาวบ้านมีความซื่อสัตย์ ไม่มีการลักขโมยในหมู่บ้าน มีการใช้เงินคืนกลุ่มออมทรัพย์ตรงตามเวลาที่กำหนด ชาวบ้านมีอาชีพสามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ มีความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมอาชีพของตน มีความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่มองค์กร และให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

2. ผลการประเมินโครงการโดยรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านสีมูมหมู่ที่ 2 โดยภาพรวมเป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า(Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการประเมินโดยแบ่งระบบออกเป็น 2 หน่วยระบบ คือ หน่วย A ระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 และหน่วย B ระบบการดำเนินการในส่วนผู้กู้ และ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการประเมินแต่ละหน่วยแยกกัน ดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วย A ระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของระบบ A

1.นโยบายรัฐบาล

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือต้องการให้เงินกองทุนนี้เป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน และเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนตนเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ชาวบ้านเกือบทั้งหมดมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านว่าเป็นเงินทุนที่ทางรัฐบาลให้มาเพื่อใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ และต้องส่งคืนเมื่อครบกำหนด เพื่อให้คนอื่นได้กู้ต่อเป็นเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ซึ่งก็เข้าใจตรงกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ได้รับคัดเลือกจากชาวบ้านในการประชุม

ประชามเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2544 มีผู้ได้รับเลือก 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ที่ปรึกษา 1 คน จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านพบว่า เกือบทั้งหมดพอใจในการทำงานของคณะกรรมการ และในวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2545 ได้มีการประชามหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกกรรมการชุดใหม่ เมื่อครบวาระ 1 ปี ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งจากการคัดเลือกทำให้ได้คณะกรรมการใหม่ 2 คน และนอกนั้นก็เป็นการชุดเดิม

3.การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน

ในการเตรียมความพร้อมและการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการและชาวบ้านนั้น พัฒนาชุมชนมีการประสานให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน และให้ผู้นำชุมชนไปชี้แจงแก่ชาวบ้านอีกที และในวันประชามหมู่บ้านจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ได้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านให้ชาวบ้านฟัง หมู่ที่ 2 ได้เข้าใจอย่างชัดเจนอีกครั้ง

4.เงินกองทุน 1 ล้านบาท

กองทุนหมู่บ้านสิมม หมู่ที่ 2 ได้เปิดบัญชีธนาคารออมสิน สาขาถนนนวมินทร์ จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชี 06-4310-20-098110-9 ได้รับเงินโอนเข้าบัญชีเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2544 จำนวน 1 ล้านบาท และคณะกรรมการได้โอนเข้าบัญชีผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติแล้ว ในวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2545 ทั้งสิ้น 1 ล้านบาท

5.บัณฑิตกองทุน

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน เป็นหนึ่งในปัจจัยที่รัฐบาลต้องการให้เป็นผู้สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารการจัดการกองทุน โดยหน้าที่ของบัณฑิต คือ ศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและประเมินโครงการ,ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่รวมถึงคณะกรรมการกองทุนส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของบัณฑิต คิดว่าบัณฑิตต้องเข้ามาช่วยทำบัญชี หรือปฏิบัติงานในกองทุน หรือบางคนคิดว่าบัณฑิตเข้ามาตรวจสอบการใช้เงิน แต่ปัญหานี้สามารถแก้ไขได้ เพราะประธานกองทุนหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน และบัณฑิตกองทุนประจำกองทุนหมู่บ้านสิมม หมู่ที่ 2 ได้ช่วยกันชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของบัณฑิตให้ชาวบ้านและคณะกรรมการได้เข้าใจมากขึ้น

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของระบบ A

1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

กระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านสิมม หมู่ที่ 2 นั้นมีขั้นตอนคือ คณะกรรมการร่วมกันวางระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้น แล้วทำการประชามชาวบ้านนำระเบียบกองทุนเข้าเสนอและชี้แจงแก่ชาวบ้าน เพื่อขอมติที่ประชุม ซึ่งชาวบ้านก็พอใจในระเบียบข้อบังคับที่ร่างขึ้น

มติจึงให้ผ่านและมีผลบังคับใช้ แต่หลังจากดำเนินงานกองทุนมาได้ระยะหนึ่ง คณะกรรมการก็พบปัญหา นั่นคือในระเบียบข้อบังคับกองทุนไม่ได้ระบุจำนวนเงินที่ให้คณะกรรมการใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เช่น ค่ารถในการเดินทางไปอบรมสัมมนา ซึ่งทำให้คณะกรรมการต้องนำเงินส่วนตัวมาใช้จ่าย ดังนั้นคณะกรรมการจึงร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับใหม่โดยระบุให้มีการจัดสรรผลกำไรจากกองทุนมาใช้ในการดำเนินงานกองทุนส่วนนี้ แล้วนำเสนอเพื่อขอมติที่ประชุมชาวบ้านเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2545 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ คณะกรรมการจึงได้นำมาบังคับใช้ต่อไป

2. การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนกองทุน

กระบวนการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน ของบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ได้รับความร่วมมือจากพัฒนาชุมชน ช่วยประสานงานรวบรวมเอกสารประกอบคำขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเอกสารต่างๆคณะกรรมการเป็นผู้จัดทำทั้งหมดมีพัฒนาชุมชนเป็นผู้แนะนำวิธีการเขียน รวมทั้งเป็นผู้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านในการจัดตั้งกองทุนด้วย

3. ระบบบัญชีกองทุน

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ที่ใช้ในปัจจุบันมี 2 ระบบ คือระบบบัญชีกลางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและระบบบัญชีธนาคารออมสิน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ใช้ในการทำบัญชีระบบบัญชีธนาคารออมสิน มีกรรมการผู้รับผิดชอบทำบัญชี 2 คน ซึ่งทำบัญชีไม่เป็น และคณะกรรมการทุกคนก็ทำบัญชีไม่เป็น ได้แต่ทำให้พอรู้ว่าเป็นบัญชีเงินเกี่ยวกับกองทุน ไม่ทราบว่าจะถูกหรือผิด เพราะไม่มีผู้ติดตามตรวจสอบจากส่วนกลางเข้าไปดูแล แต่คณะกรรมการก็เข้าใจในรายละเอียดของบัญชีที่พวกเขาทำ เพราะเป็นการทำบัญชีแบบง่าๆ

4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 คือกระบวนการรับสมาชิกกองทุน ซึ่งผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน และในการสมัครต้องเสียค่าธรรมเนียมการสมัครคนละ 20 บาท ซึ่งเปิดรับสมัครในวันประชาคมชาวบ้านและเปิดรับสมัครปีละครั้ง กระบวนการหมดสภาพสมาชิก จะเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ว่าด้วยการหมดวาระจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม

กระบวนการทำทะเบียนสมาชิก เมื่อมีผู้สมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เลขากองทุนหมู่บ้านจะเป็นผู้ทำทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านว่ามีจำนวนกี่คน ใครบ้าง อาชีพอะไร การศึกษาระดับไหน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของสมาชิก

5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน

กิจกรรมที่เกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน ประกอบด้วย ขั้นตอนการขอกู้ ซึ่งกระบวนการขอกู้ที่ผู้ขอกู้ต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนและจะต้องกรอกแบบฟอร์มคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์การขอกู้ให้ชัดเจน เพื่อส่งให้คณะกรรมการพิจารณา

กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ กระบวนการนี้จะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการในการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ที่สมควรอนุมัติ และต้องช่วยกันพิจารณาว่าจะอนุมัติให้ผู้เท่าใด ซึ่งในกระบวนการนี้คณะกรรมการทุกคนจะช่วยกัน โดยคิดว่าผู้กู้ขอกู้เท่าไร มีความสามารถในการชำระคืนหรือไม่ และมีการจับกลุ่มค้ำประกันกันเองหรือไม่ ปัญหาที่พบในขั้นตอนนี้คือ บางคนที่ต้องการกู้เงินกู้ไม่ได้ เนื่องจากไม่มีผู้ค้ำประกัน ที่ไม่มีผู้ค้ำประกันให้เนื่องจากเห็นว่าไม่มีศักยภาพในการชำระเงินคืน ซึ่งปัญหานี้กรรมการมีความหนักใจมากแต่ไม่รู้จะแก้ปัญหายังไง เพราะการค้ำประกันถือว่าสำคัญมากในการให้กู้ และเมื่อพิจารณาคัดเลือกผู้กู้และจำนวนเงินที่ให้กู้ได้แล้ว คณะกรรมการก็จะอนุมัติและโอนเงินเข้าบัญชีให้ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านพบว่าชาวบ้านส่วนมากพอใจกับจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ ส่วนหนึ่งไม่ค่อยพอใจที่ได้รับเงินน้อย แต่พวกเขาเข้าใจว่าคณะกรรมการคงพิจารณาแล้วว่าพวกเขามีศักยภาพในการชำระเงินคืนแค่นี้ และก็เข้าใจว่ามีผู้ขอกู้เยอะและมีเงินให้กู้เพียง 1 ล้านบาท ต้องเฉลี่ยกันไป ทำให้ไม่มีชาวบ้านไว้วางใจกรรมการกองทุน

กระบวนการ โอนเงินให้ผู้กู้ การ โอนเงินนี้คณะกรรมการจะทำการ โอนผ่านเข้าบัญชีธนาคารออมสิน สาขาดนงนุชมนตรี มีเอกสารที่ต้องใช้ดังนี้

1. สมุดบัญชีเงินฝากของผู้กู้
2. สมุดบัญชีเงินกองทุน 1 ล้านบาท
3. ใบ อส.3 (ใบนำฝาก) ของธนาคารออมสิน
4. บันทึกการประชุมที่อนุมัติให้กู้
5. ใบเบิกเงินจากกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการที่มีอำนาจเบิก-จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อยื่นเอกสารครบ ทางธนาคารออมสินจะทำการ โอนเงินเข้าบัญชีให้ผู้กู้ทันที กระบวนการชำระเงินคืน ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ผู้กู้จะต้องชำระเงินคืนเมื่อครบ 1 ปี โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี และชำระดอกเบี้ยทุก 6 เดือน ซึ่งขณะนี้ยังไม่ครบ 1 ปี จึงยังไม่มีชำระเงินคืน แต่มีการชำระดอกเบี้ยเงินกู้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2545 เป็นจำนวนเงิน 30,000.-บาท ซึ่งไม่มีปัญหาเกิดขึ้น เพราะผู้กู้ทุกคนนำเงินมาชำระครบทุกคน

6. การตรวจสอบการใช้เงินกู้

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ไม่มีกระบวนการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของผู้กู้ ซึ่งเป็นจุดด้อยของกองทุน เพราะผู้กู้ไม่กลัวว่าจะมีคนตรวจสอบ ทำให้ผู้กู้บางคนนำเงินไปใช้ไม่ถูกต้องประสงค์

7. การจัดสรรผลประโยชน์

เมื่อสิ้นปีทางบัญชีกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีกระบวนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุนดังนี้

1. เป็นเงินตอบแทนคณะกรรมการ
2. เป็นเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกองทุน
3. เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพ
4. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน
5. เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน
6. อื่นๆ ที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร

ซึ่งชาวบ้านก็พอใจในการจัดสรรผลตอบแทนนี้ เนื่องจากได้พัฒนาหมู่บ้านของตน ในด้านการศึกษา อาชีพ และสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน

1.3 ประเมินผลผลิตของระบบ A

1. จำนวนสมาชิกกองทุน

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกจำนวน 81 คน จากทั้งหมด 114 ครัวเรือน (1ครัวเรือน สมัครได้ 1 คน) ซึ่งแสดงว่ามีชาวบ้านสนใจในกองทุนหมู่บ้านมากกว่าครั้งหนึ่ง และจากการสอบถามชาวบ้านที่ไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหลายคนบอกว่าต้องการสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และจะสมัครในปีต่อไป

2. จำนวนผู้ได้เงินกู้

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีจำนวน 81 คน ผู้ขอกู้เงิน 71 คนและได้รับอนุมัติทั้งหมด โดยเฉลี่ยกันไปตามจำนวนที่ขอกู้และตามแต่คณะกรรมการเห็นสมควร

3. ยอดเงินที่ให้กู้

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ได้ปล่อยเงินให้กู้ทั้งหมด 1 ล้านบาท โดยเฉลี่ยให้ผู้กู้แต่ละคน สูงสุดไม่เกิน 20,000.-บาท ต่ำสุดที่ปล่อยให้กู้ คือ 4,000.-บาท

4. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีกำหนดชำระเงินคืนในเดือน ตุลาคม 2545 ทำให้

ในขณะนี้ไม่สามารถบอกจำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนดได้ แต่เท่าที่ดูจากศักยภาพของชาวบ้านและจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านคิดว่าไม่มีปัญหาในหารชำระคืน ส่วนการชำระดอกเบี้ยในเดือนที่ 6 ของการกู้ไม่พบปัญหา เนื่องจากผู้กู้ทุกคนนำเงินมาชำระตามกำหนด

5. ยอดเงินที่มีการชำระคืน

ในขณะนี้กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มียอดเงินจากการชำระคืนดอกเบี้ยเป็นจำนวน 30,000.-บาทเท่านั้น

6. การใช้เงินตามวัตถุประสงค์

สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ได้มีการนำเงินไปใช้วัตถุประสงค์ที่ขอกู้ แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่ไม่ได้นำเงินไปใช้วัตถุประสงค์ โดยบางคนนำเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านไปชำระหนี้ นอกกระบบที่กู้มา บางคนก็นำไปซื้อของใช้เข้าบ้าน

7. ทศคติของชุมชนต่อกองทุน

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 พบว่าชาวบ้านส่วนมากเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านมีประโยชน์ต่อตนเองและหมู่บ้าน ทำให้เงินหมุนเวียนส่งเสริมพัฒนาอาชีพของคนในหมู่บ้านและต้องการให้กองทุนนี้มีความยั่งยืนคงอยู่ต่อไป แต่ผู้นำชุมชนบางคนได้ให้ความคิดเห็นว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นเหมือนเครื่องมือการสร้างหนี้สินให้คนในหมู่บ้าน ใครเคยกู้เงินได้ก็จะกู้ต่อไป ทำให้ชีวิตไม่หลุดจากการเป็นหนี้สินคนอื่นต้องกู้เงินเป็นหนี้เขาไปตลอดชีวิต

8. การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง

หลังจากที่กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ได้จัดตั้งขึ้นมาและดำเนินงานมาได้ครบ 1 ปี ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้เกิดการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองได้หลายอย่าง เช่น คณะกรรมการที่ตั้งใจทำงาน ก็จะได้เรียนรู้วิธีการดำเนินงาน การจัดทำเอกสาร และการประสานงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทำให้แต่ละคนได้ประสบการณ์มากขึ้น และเมื่อมีโครงการหรืองานใดเข้ามาในหมู่บ้านก็พร้อมที่จะจัดการดำเนินงานด้วยตนเอง ในส่วนของสมาชิกกองทุนบางคนก็เกิดการเรียนรู้พึ่งพาตนเองในการดำเนินการขอกู้เงิน การนำเงินกู้มาใช้พัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น รู้จักวางแผนการใช้เงินว่าต้องใช้จ่ายอย่างไร จึงจะได้ผลกำไร นำมาใช้คือกองทุนเมื่อครบกำหนดแต่ก็มีสมาชิกกองทุนและคณะกรรมการบางส่วนที่ไม่ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง เพราะไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่จริงจัง และสมาชิกบางคนก็ไม่ได้นำเงินไปใช้วัตถุประสงค์

9. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

การเกิดกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดความสามัคคี และมีการรวมกลุ่มกันเกิดขึ้น และสมาชิกในชุมชนเกิดการร่วมมือกันในการบริหารจัดการกองทุน

2. ผลการประเมินหน่วย B ระบบการดำเนินการในส่วนของผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2

2.1 บริบทของระบบ B

1. อาชีพผู้กู้

อาชีพเดิมของผู้กู้กองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 มีดังนี้

อาชีพเกษตรกรรม(ทำนา,ทำไร่มันสำปะหลัง,ปลูกส้มโอ,ปลูกผัก) จำนวน 57 ราย

อาชีพเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงหมู,เลี้ยงไก่,เลี้ยงวัว) จำนวน 7 ราย

อาชีพประมง (เลี้ยงปลา) จำนวน 2 ราย

อาชีพค้าขาย จำนวน 5 ราย

ซึ่งผู้กู้แต่ละรายไม่ได้ประกอบอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว แต่จะทำอาชีพอื่นด้วย

เช่น ผู้ที่ค้าขายก็จะทำนาด้วย , ผู้ที่ทำอาชีพเกษตรก็จะทำอาชีพรับจ้างด้วย เป็นต้น ซึ่งผลการประกอบอาชีพเดิมนี้ส่วนหนึ่งก็เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว บางคนก็ไม่เพียงพอทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน

2. สมาชิกในครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 โดยส่วนมากจะเป็นครอบครัวขยายมากกว่าครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 5-6 คน สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดี ครอบครัวมีความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวมีงานทำทุกครอบครัวแต่ไม่ทุกคน

3. สภาพการอยู่อาศัย

สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 มีบ้านเป็นของตนเองทุกคน สภาพการตั้งที่อยู่อาศัยจะสร้างบ้านใกล้เคียงกัน แต่ไม่แออัด บ้านแต่ละหลังจะมีอาณาบริเวณเดินทะเลถึงกันได้

4. รายได้

สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 2 แต่ละครอบครัวมีรายได้ประมาณ 30,000.- บาท – 50,000.-บาทต่อปี มีเพียง 10-12 ครอบครัว ที่มีรายได้เกินจากนี้ ซึ่งบางคนรายได้ก็ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

5. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงิน

ครอบครัวของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นหนี้กลุ่มออมทรัพย์และธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส) มีวงเงินตั้งแต่ 50,000.-บาท จนถึง 500,000.-บาท บางรายก็กู้เงินนายทุนนอกระบบมาใช้ โดยผ่อนชำระเป็นรายวันแต่เงินกู้พวกนี้วงเงินจะต่ำ เพียงรายละ 1,000.-2,000.-บาท มีเพียง 4-5 ครอบครัวที่ไม่มีหนี้สินก่อนกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน คือ ผู้กู้ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้ต้องกู้เงิน ธกส.มาลงทุนในการประกอบอาชีพทำไร่

ทำนา ซึ่งถ้าราคาสินค้าเกษตรดี ก็จะมีเงินส่งคืนธนาคาร แต่ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ทำให้ไม่สามารถชำระเงินกู้ได้ ยอดเงินค้างชำระจึงสูงขึ้น แต่ในปีนี้อาหารมันสำปะหลังสูงขึ้น ทำให้กำไรจากการทำไร่มันสำปะหลัง สามารถผ่อนชำระทางธนาคาร ธกส. ได้มากขึ้น

2.2 การประเมินปัจจัยนำเข้าระบบ B

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ

จำนวนเงินที่คณะกรรมการอนุมัติให้ผู้กู้มีตั้งแต่รายละ 4,000.-บาท คนส่งรายละ 20,000.-บาท ซึ่งสามารถแบ่งได้ตามกลุ่มอาชีพดังนี้

อาชีพเกษตรกร (ปลูกพืช)	จำนวน 57 ราย	รวมเงินกู้ 805,000 บาท
อาชีพเลี้ยงสัตว์	จำนวน 7 ราย	รวมเงินกู้ 81,000 บาท
อาชีพประมง	จำนวน 2 ราย	รวมเงินกู้ 35,000 บาท
อาชีพค้าขาย	จำนวน 5 ราย	รวมเงินกู้ 79,000 บาท

2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้

จำนวนเงินลงทุนในการประกอบอาชีพนอกเหนือจากเงินกู้ที่ได้จากกองทุนหมู่บ้าน นั้น ส่วนมากจะเป็นทุนทรัพย์ส่วนตัว บางส่วนก็เป็นยืมญาติพี่น้องมาใช้ บางส่วนก็เป็นเงินกู้จากนายทุนนอกระบบ เพราะลำพังเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน ไม่มากพอที่จะนำมาลงทุนประกอบอาชีพได้ เช่น การทำไร่มันสำปะหลัง 10 ไร่ เงินลงทุนในขั้นแรกไม่นับการจ้างคนทำร่นมัน และการเก็บผลผลิต ใช้เงินประมาณ 15,000 บาท ซึ่งวงเงินกู้จากกองทุนอนุมัติสูงสุดเพียง 20,000 บาท ดังนั้นจึงต้องมีเงินทุนหมุนเวียนนอกเหนือจากเงินกู้กองทุน ไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท

3. วัตถุประสงค์ตามโครงการ

วัตถุประสงค์การกู้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ทั้งหมดยื่นวัตถุประสงค์ขอเงินเพื่อพัฒนาอาชีพเดิมของผู้กู้

4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ

สถานที่ในการประกอบอาชีพของผู้กู้ เช่น ที่นา บ่อปลา ไร่และร้านค้า ยังคงเป็นสถานที่เดิมที่ใช้ประกอบอาชีพ ส่วนวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ยังคงเป็นวัสดุอุปกรณ์เดิมๆที่มีอยู่เพราะผู้กู้เกือบทุกคนจะมีรถไถ รถกระบะ และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพอยู่พร้อมแล้ว วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น ปุ๋ย,พันธุ์พืช,อาหารสัตว์ นั้นยังคงต้องซื้อมาใช้เหมือนเดิม

5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ทุกคนจะมีทักษะและมีความรู้ในการประกอบอาชีพของตนเองเป็นอย่างดีเพราะเป็นอาชีพที่ทำมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่

6. จำนวนแรงงาน

จำนวนแรงงานที่ใช้ประกอบอาชีพของผู้กู้ จะแตกต่างกันไปตามลักษณะอาชีพ อาชีพค้าขายก็จะมีจ้างแรงงาน ผู้กู้จะเป็นผู้ดำเนินกิจการซื้อ-ขายสินค้าด้วยตนเอง อาชีพเลี้ยงสัตว์ ก็เช่นเดียวกันผู้กู้จะเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง แต่อาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ปลูกผักและผลไม้ จะมีการจ้างแรงงานในการประกอบอาชีพ ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ทำกิน และขั้นตอนการทำงานว่าต้องใช้คนประมาณเท่าไร

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของระบบ B

1. การใช้จ่ายเงินกู้

กระบวนการใช้จ่ายเงินกู้พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่นำเงินที่ได้จากการกู้เงินกองทุนไปลงทุนประกอบอาชีพในทันที แต่ผู้กู้ทุกคนไม่เคยทำบัญชีรับ-จ่าย ทำให้ไม่ทราบว่าจะนำเงินไปใช้จ่ายส่วนใดบ้าง ในการลงทุนประกอบอาชีพ ผู้กู้จะอาศัยการประมาณว่าใช้จ่ายเงินไปประมาณเท่าใด และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตนำมาขายได้เท่าใดหักลบหนี้สินเหลือเท่าไรก็เป็นกำไร ไม่มีการบันทึกตัวเลขลงบัญชีได้แน่ชัด แต่ก็มีผู้กู้บางคนไม่ได้นำเงินไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพตามที่ยื่นวัตถุประสงค์

2. การหาความรู้เพิ่มเติม

กระบวนการหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่นมีการอบรมเรื่องการเพาะเห็ด ก็ให้ความสนใจเข้าร่วมการอบรม หรือบางรายก็หาความรู้เพิ่มเติมโดยสอบถามเทคนิคการประกอบอาชีพจากผู้รู้ แต่ก็มีผู้กู้ส่วนหนึ่งที่ไม่เคยกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติม คือ เคยทำมาอย่างไร ก็คงทำแบบนั้นต่อไปเรื่อยๆ

3. การหาตลาด

กระบวนการหาตลาดของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่ยังคงขายให้ตลาดเดิม ไม่มีการหาตลาดใหม่ เช่น ผู้ปลูกมันสำปะหลัง เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตก็นำส่งโรงงานเจ้าพระยาพิชัยไร้ เช่นเดิม ส่วนการเลี้ยงสัตว์ จะมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อถึงบ้าน โดยผู้กู้ไม่ต้องหาตลาดเอง

4. การทำบัญชี

เมื่อพิจารณากระบวนการทำบัญชี พบว่าผู้กู้ทุกคนไม่มีการทำบัญชี ซึ่งเป็นผลเสียต่อผู้กู้เอง เพราะไม่มีการลงบัญชีรับ-จ่าย ทำให้ผู้กู้ไม่รู้ว่าตนเองลงทุนไปเท่าใด ได้ผลตอบแทนเท่าใด คຸ້ມຄ່າหรือไม่

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของระบบ B

1. ผลโดยตรง

ผลโดยตรงที่ได้จากการนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ พบว่าผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ได้ประโยชน์จากเงินกู้เท่าไร เพราะได้นำไปลงทุนประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพเดิมของตนให้ดีขึ้น ทำให้มีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

2. ผลโดยอ้อม

ผลโดยอ้อมที่ได้จากการนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ พบว่าสมิความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องนำเงินมาใช้คืนกองทุนหมู่บ้านเมื่อครบกำหนด และผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ก็ได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านและคณะกรรมการ และเมื่อผู้กู้ทำธุรกิจสำเร็จแล้วนำเงินมาคืนกองทุน ชาวบ้านคนอื่นก็สามารถกู้เงินได้ต่อทำให้เงินเกิดการหมุนเวียนในหมู่บ้าน

3. ผลการประมวลผลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลผลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพต่างๆ ในหมู่บ้าน พบว่าผู้กู้แต่ละรายมีเทคนิควิธีในการประกอบอาชีพไม่เหมือนกันและไม่นิยมทำตามกันด้วย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. อาชีพค้าขาย

ผู้กู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย จะทำการค้าสินค้าทั่วไป ซึ่งผู้กู้จะซื้อสินค้าเป็นโหลมาจากร้านขายส่ง เช่น แมคโคร, โลตัส, บิ๊กซี และท็อปส์ จะได้สินค้าราคาต่อหน่วยถูกลง เมื่อนำมาขายก็จะได้กำไรมากขึ้น แต่สินค้าบางอย่างจะมีคนนำมาส่งถึงบ้าน เช่น น้ำแข็ง นำปลา สุรา ฯลฯ

การประกอบอาชีพค้าขายไม่มีปัญหาสำคัญ เพราะต่างคนก็ขายสินค้าในร้านของตนเอง มีลูกค้าประจำ ถ้าสินค้าขึ้นราคา ผู้ขายก็ขึ้นราคาตาม ทำให้ไม่ประสบปัญหาขาดทุน

2. อาชีพ ปลูกมันสำปะหลัง

ผู้กู้ที่ประกอบอาชีพปลูกมันสำปะหลัง จะมีเทคนิคการปลูกมันสำปะหลังให้ได้แป้งเปอร์เซ็นต์สูงต่างกัน ขึ้นอยู่กับการใส่ปุ๋ย, ปุ๋ยจี้ไก่ และการทำรูนมัน ซึ่งแต่ละคนจะมีวิธีการและปริมาณการใส่ไม่เหมือนกัน ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาดินเสีย ซึ่งผู้กู้พยายามแก้ไขปัญหา โดยพยายามใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ แทนปุ๋ยเคมี และทำการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อปรับสภาพดินให้ดีขึ้น

การขายผลผลิต ผู้ปลูกมันจะนิยมนำหัวมันสดไปขายให้บริษัทเจ้าพระยาพืชไร่ มากกว่าลานมันทั่วไป เพราะได้ราคาดีกว่า การแปรรูปมันสำปะหลังยังไม่มี จะพบแต่ผู้กู้บางรายนำมันเรีย (หัวมันที่เหลือจากการขูดขาย) นำมาหั่นตากแห้ง แล้วนำไปขาย ซึ่งจะได้ราคาสูงกว่าหัวมันสด

3. อาชีพทำนา

อาชีพทำนาคือเป็นอาชีพที่ทำมาตั้งแต่อดีต ผู้กู้เกือบทุกรายมีที่ดินเป็นของตนเอง การทำนา

จะทำให้เก็บไว้กินมากกว่าการขาย เทคนิคในการทำนาที่สีมูม นิยมทำนาค้ำมากกว่านาหว่าน จะมีการใส่ปุ๋ยประมาณ 2 ครั้ง โดยจะใส่หลังปลูก 1 เดือน และอีกประมาณ 3 เดือนก่อนข้าวท้องจะใส่ อีก 1 ครั้ง ซึ่งผลผลิตที่ได้ค่อนข้างดี

4. อาชีพเลี้ยงหมู

อาชีพเลี้ยงหมูจะมีต้นทุนในการเลี้ยงสูง ปัจจุบันลูกหมูตัวหนึ่งมีราคาประมาณ 1,200 บาทและหัวอาหารที่ใช้เลี้ยงก็มีราคาแพง ซึ่งผู้ที่มีเทคนิคการแก้ปัญหาโดยการรวมกันซื้อลูกหมูหลายๆตัวพร้อมกันแล้วขอส่วนลด แล้วนำมาหารเฉลี่ยกันก็จะได้ลูกหมูราคาถูกลง ในเรื่องหัวอาหารผู้ที่ใช้อาหารอื่นช่วย เช่น ต้มผัก ต้มเศษอาหารให้หมูกินสลับกับการให้อาหาร จะช่วยลดปริมาณหัวอาหารได้

การขายหมู ผู้ที่จะขายหมูจะขายหมูคอนประมาณ 4 เดือน ซึ่งจะได้กำไรประมาณ 500 1,000 บาท ถ้าขายหลังจากนี้จะขาดทุน และถ้าขายให้คนในหมู่บ้านเวลามีงานบุญหรืองานศพ จะได้กำไรมากกว่าขายให้พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อที่บ้าน

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 กองทุนหมู่บ้านสามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 พบว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่ชาวบ้านได้จริง ผู้กู้สามารถนำเงินที่กู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ตนเอง และครอบครัวได้จริง และเมื่อผู้กู้ชุดแรกได้ทำการชำระคืนเงินกองทุน คณะกรรมการก็พร้อมจะปล่อยเงินให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้กู้ต่อ เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

4.2 การมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน พบว่าชาวบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนได้ดี เริ่มจากการที่ชาวบ้านร่วมกันคัดเลือกคนดีมีความสามารถขึ้นมาบริหารจัดการกองทุน เมื่อมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหาร คณะกรรมการก็มีความสามารถในการบริหารกองทุน มีความยุติธรรมทำงานด้วยความโปร่งใส ดำเนินงานกองทุนได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พอใจของชาวบ้าน

4.3 ปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยมีทั้งด้านบวกและด้านลบสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยด้านบวก

1. ชาวบ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน
2. เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
3. ทำให้กรรมการู้จัดการบริหารจัดการกองทุน
4. ทำให้ผู้ด้อยโอกาส มีโอกาสสร้างอาชีพให้ตนเอง

5. ทำให้คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี
6. ทำให้คนในหมู่บ้านมีการทำงานร่วมกัน
7. สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

ปัจจัยด้านลบ

1. เป็นการเพิ่มหนี้สินให้แก่ชาวบ้าน
2. จำนวนเงินกู้ที่อนุมัติไม่เป็นที่พอใจของผู้กู้บางคน
3. ขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในการทำเอกสารและบัญชี

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชนพบว่าชุมชนบ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีความเข้มแข็งในชุมชน โดยจากชาวบ้านมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ คนในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ จากการที่ส่งเงินกลุ่มออมทรัพย์ตรงตามเวลา และชาวบ้านยังให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยที่เวลามีปัญหาจะมีการประชุมร่วมกัน เสนอแนะแนวทางแก้ไข แต่ละคนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเป็นบางครั้งที่มีการโต้แย้งกัน ชาวบ้านมีอาชีพสามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ชาวบ้านเกือบทุกคนมีความสนใจในการเข้าร่วมประชุมเมื่อเข้ากลุ่มจะมีการ ปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ทำให้ชาวบ้านมีความใกล้ชิดสนิทสนมมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปและอภิปราย

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาว่าเงินกองทุนหมู่บ้าน สามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2
2. เพื่อศึกษาว่าประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนได้
3. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้าน
4. เพื่อศึกษาถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านสีมูมหมู่ที่ 2 และระดับความเข้มแข็งของชุมชน

2. วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาข้อมูลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2
3. ใช้ “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) ในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ
5. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์

3. ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 พบว่า ชาวบ้านสีมูมมีความพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนและเข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน มีการคิดดอกเบี้ยต่ำ ผู้กู้มีการนำเงินกองทุนไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ แต่ก็มีบางคนไม่ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ สมาชิกผู้กู้ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม และมีหนี้สินอยู่กับกลุ่มออมทรัพย์และธนาคาร ธกส. สมาชิกผู้กู้มีความพอใจต่อวงเงินที่ได้รับอนุมัติ แต่เงินกู้ที่ได้ไม่เพียงพอต่อการลงทุนต้องนำทรัพย์สินส่วนตัวมาร่วมลงทุนด้วย เทคนิคการประกอบอาชีพยังเป็นเทคนิคเดิมๆ ไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และผู้กู้ไม่มีการทำบัญชีรับ-จ่าย

ในส่วนของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน แต่มีคนที่ทำงานประจำเพียง 3-4 คน แต่ก็มีการประสานงานกันดี คณะกรรมการส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานกับกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านมาแล้ว ทำให้ไม่มีปัญหาในการวางระเบียบและกิจกรรมที่

เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน ในการอนุมัติเงินกู้มีความโปร่งใส และยุติธรรม เป็นที่พอใจของชาวบ้าน แต่กระบวนการทำงานของคณะกรรมการก็มีจุดด้อย คือไม่มีการตรวจสอบการใช้เงินของผู้กู้ ทำให้ผู้กู้บางคนสามารถนำเงินไปใช้ไม่ถูกต้องประสงค์ การทำบัญชียังมีความสับสนอยู่บ้าง แต่ผู้ทำบัญชีก็สามารถทำบัญชีให้เข้าใจได้ว่ามีผู้กู้เท่าใดและมีผู้คืนเท่าใด และมีรายรับ-รายจ่ายอะไรบ้าง

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2

วัตถุประสงค์ข้อ 1. การเกิดกองทุนพบว่ากองทุนหมู่บ้านสีมูมหมู่ที่ 2 เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านทุกคนในการดำเนินการจัดตั้งกองทุนและบริหารกองทุน เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านสามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ได้จริง

วัตถุประสงค์ข้อ 2. กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีประสบการณ์การทำงานมาก่อน

วัตถุประสงค์ข้อ 3. กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพึ่งพาตนเอง เมื่อมีการตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาทำให้ชาวบ้านเรียนรู้ที่จะดำเนินการบริหารกองทุนและบริหารเงินกู้ไปด้วยตนเอง ทำให้เรียนรู้ที่จะใช้สติปัญญาของตนเองในการร่วมกันแก้ปัญหาในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อ 4. กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 สนับสนุนให้คนชุมชนมีอาชีพ มีงานที่มั่นคง เพื่อให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านเข้มแข็ง แต่ยังไม่สามารถทำได้ทั้งหมดหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 5. ชาวบ้านในหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีความซื่อสัตย์ สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชุมชนเป็นอย่างดี

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1.1 ปัจจัยด้านบวก

1. คณะกรรมการมีประสบการณ์ในการทำงานกับกลุ่มออมทรัพย์มาก่อน
2. ชาวบ้านมีความซื่อสัตย์ในการชำระเงินคืน ซึ่งทำให้การชำระดอกเบี้ย 6 เดือนที่ผ่านมา ไม่มีปัญหา
3. การรวมกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีความเข้มแข็ง ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจในกองทุนหมู่บ้านด้วยว่าจะมีความยั่งยืน และเข้มแข็งเช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์
4. ชาวบ้านมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้มีการค้าประกันแก่ผู้มิรายได้น้อยได้กู้ยืมเงินกองทุนในบางกลุ่ม
5. คณะกรรมการมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมในการอนุมัติเงินกู้ ทำให้ชาวบ้านพอ

ใจและเชื่อถือในตัวคณะกรรมการ

1.2 ปัจจัยด้านลบ

1. คณะกรรมการบางคนไม่ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ทำการดำเนินงานกองทุนเกิดปัญหาได้ในบางครั้ง
2. คณะกรรมการไม่มีการตรวจสอบการใช้เงินของผู้กู้ ทำให้ผู้กุนำเงินไปใช้ไม่ถูกวัตถุประสงค์
3. คณะกรรมการยังมีความสับสนเรื่องการทำบัญชี
4. สมาชิกผู้กู้มีหนี้สินมาก เมื่อกู้เงินได้ก็นำเงินส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่

2. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น การทำเวทีประชาคมตำบล การทำเวทีชาวบ้านกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้เกิดการเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน

ชาวบ้านในหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2 มีความเห็นชุมชนจะเข้มแข็งก็ต่อเมื่อคนในชุมชนมีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของชุมชน

4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)

ผลโดยตรงที่ได้รับก็คือ กองทุนหมู่บ้านมีความยั่งยืน เพราะเมื่อสมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพเกิดรายได้และผลกำไร แล้วนำเงินมาคืนกองทุนพร้อมดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้นและผู้คนสามารถกู้เงินไปใช้ลงทุนต่อไป เป็นการหมุนเวียนในหมู่บ้าน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Result)

ผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้น คือ ผู้ผู้มีเงินลงทุนประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว และสามารถปลดเปลื้องหนี้สินได้บางส่วน

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

ผลกระทบโดยอ้อมที่เกิดขึ้นคือ เมื่อผู้กู้สามารถสร้างอาชีพได้ ก็ไม่จำเป็นต้องไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ามีความอบอุ่น และถ้าสมาชิกทุกคนมีอาชีพ มีรายได้ก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2

ข้อ 1. ควรมีการให้ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันในบางกรณีที่ไม่มีผู้ค้ำประกัน เพื่อจะได้ไม่เป็นการปิดโอกาสของผู้กู้ที่ไม่มีกลุ่มค้ำประกัน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อ 1. คณะกรรมการควรมีการติดตามตรวจสอบการใช้เงินของผู้กู้ เพื่อที่ผู้กู้จะได้เกิดความกระตือรือร้นในการนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ

ข้อ 2. ควรมีหน่วยงานเข้ามาตรวจสอบดูแลการทำบัญชีกองทุน เพราะคณะกรรมการไม่เข้าใจในการทำบัญชีกองทุน

ข้อ 3. ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้กรรมการใช้ในการดำเนินงานกองทุน ในช่วงที่ยังไม่มีผลกำไรจากกองทุน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อ 1. ควรมีการส่งเสริมให้มีการอบรมเพิ่มความรู้ในการประกอบอาชีพของผู้กู้ เช่น มีการอบรมกลุ่มอาชีพ ผู้ปลูกมัน ,อบรมกลุ่มอาชีพเลี้ยงหมู เป็นต้น

ข้อ 2. ควรสนับสนุนให้เกิดองค์กรเครือข่ายกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ เพื่อที่จะได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา(2545)ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้
ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและ
อำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุ
สภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย
การจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒน์ การพิมพ์จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 2. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
สีมูม หมู่ที่ 2. นครราชสีมา.
- เฉลิม บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุดวิชาวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์
ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- นิตยา ชูโต. 2538. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : พีเอ็น การพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2543. การวิจัย การวัดและการประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- ประเวศ วะสี. 2545. กองทุน ไม่ใช่เงิน. มติชนสุดสัปดาห์. กุมภาพันธ์ 2545, หน้า 25.
- รัตนะ บัวสนธิ์. 2540. การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์
พรินท์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ
และประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2528. การประเมินโครงการประชุม : หลักการและการประยุกต์ใช้.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์(บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6

ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ ศรีสุวรรณ (บรรณาธิการ). 2545. ผลการปฏิบัติการกองทุนหมู่บ้าน-ชุมชนเมือง. มติชน.

26 กุมภาพันธ์ 2545, หน้า 23.

www.bot.or.th.

www.spokesman.com

